

گزارش همایش بین‌المللی ایران و قفقاز: اتحاد و گوناگونی (ایروان)

همایش بین‌المللی "ایران و قفقاز: اتحاد و گوناگونی" از سوی کرسی ایران‌شناسی دانشگاه دولتی ایروان و مرکز ایران‌شناسی در قفقاز در ایروان برگزار گردید. مجله شرق‌شناسی بین‌المللی "ایران و قفقاز"، کرسی ایران‌شناسی دانشگاه دولتی ایروان، مرکز ایران‌شناسی قفقاز، موسسه علمی-تحقیقاتی تاریخ معاصر ایران و انجمن ارمنی‌همکاری و حمایت آکادمیک در شمار برگزارکنندگان آن بودند. در این همایش بیش از ۲۰ تن از محققین و کارشناسان ارمنی، ۸۰ شرکت‌کننده خارجی از ۲۲ کشور خارجی از جمله روسیه، گرجستان، انگلستان، ایالات متحده آمریکا، هلند، دانمارک، ایران، هند، اوکراین و غیره شرکت داشتند.

گارنیک آساتوریان سردبیر مجله بین‌المللی شرق‌شناسی "ایران و قفقاز"، مسئول کرسی ایران‌شناسی دانشگاه دولتی ایروان و دبیر همایش اظهار داشت فعالیت‌های سازماندهی اجلاس از هشت ماه قبل آغاز و به کلیه مراکز ایران‌شناسی، قفقاز‌شناسی و شرق‌شناسی جهان درباره این اجلاس علمی اطلاع داده شده است.

وی گفت کمیته برگزارکننده از ۲۰۰ مقاله ارائه شده ۱۰۶ مقاله را برگزیده است و این اولین اجلاس علمی در جهان است که با توجه به محتوی و پرسش‌های مشخص، کل منطقه ایران و قفقاز یعنی از آسیای مرکزی تا تنگه بسفر و از دربند تا خلیج فارس را در بر می‌گیرد. تقریباً کلیه موضوعات اصلی منطقه در عرصه علوم اجتماعی یعنی تاریخ، ادبیات، زبان‌شناسی، هنر، فرهنگ، سیاست، انسان‌شناسی، باستان‌شناسی، دین، جغرافیای تاریخی و سیاسی و غیره در این اجلاس مورد بررسی قرار گرفت.

به گفته آقای آساتوریان، "طی ده سال اخیر این کنفرانس بزرگترین کنفرانس سازمان یافته در سطح منطقه بوده است. در چارچوب این کنفرانس پیرامون مسائل سیاسی، تمدنی، جغرافیایی، فرهنگی صحبت خواهد شد".

همچنین، آرام سیمونیان رئیس دانشگاه دولتی ایروان ضمن بیان این مطلب که این همایش ارتباط متقابل دنیای فرهنگی ایران و منطقه قفقاز را تقویت خواهد کرد، خاطرنشان ساخت: "با قضاوت درباره مقاله‌های گوناگون موجود در برنامه اجلاس، با اطمینان می‌توان گفت که این گردهمایی گسترده نه تنها میدانی برای بررسی واقعیات صرفاً آکادمیک می‌باشد، بلکه می‌تواند عرصه دیگری برای تنظیم روابط گوناگون در عرصه تمدن و همکاری بین‌المللی علمی - فرهنگی تبدیل شود.

مارتین شوارتس شرکت کننده امریکائی نیز اظهار داشت: قفقاز برای مدت طولانی به لحاظ جغرافیایی، فرهنگی و سیاسی تحت تأثیر ایران بوده است و گواه بارز این امر تشابهات و ارتباطات بسیار زبان ارمنی با زبان فارسی می‌باشد.

پس از خاتمه همایش، کرسی ایران شناسی دانشگاه دولتی ایروان بعنوان مرکز اتحادیه بین‌المللی مطالعات ایران و قفقاز انتخاب شد.

در این همایش، جناب آقای سقائیان سفیر جمهوری اسلامی ایران در ایروان تحت عنوان "جمهوری اسلامی ایران و منطقه قفقاز" سخنرانی خود را به شرح زیر ارائه نمود:

"منطقه قفقاز به عنوان یکی از مناطق همجوار و پیرامونی جمهوری اسلامی ایران از جایگاه و اهمیت قابل توجهی برخوردار است. در واقع فروپاشی اتحاد شوروی سابق یک تغییر ژئوپلیتیکی اساسی در مرزهای شمالی ایران بوجود آورد که این امر بر روند سیاست خارجی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشته است. موقعیت مهم و حساس جغرافیایی و ژئوپلیتیکی منطقه قفقاز به عنوان محل تلاقی جهان اسلام و مسیحیت، پل بین اروپا و آسیا، عبور کریدور شمال به جنوب، قرار گرفتن در امتداد هلال آسیای مرکزی، واقع بودن در میان دو دریای سیاه و دریای خزر، داشتن منابع قابل توجه انرژی، وجود پیوندهای دیرینه تاریخی تمدنی، قومی و فرهنگی با جمهوری اسلامی ایران به همراه نیاز کشورهای تازه استقلال یافته به سرمایه گذاری، دسترسی به آبهای آزاد به منظور انتقال مواد خام و انرژی به دیگر نقاط جهان و بالعکس از جمله عوامل عمده‌ای

هستند که بصورت ثابت و پیوسته اهمیت و حساسیت فوق العاده‌ای به این منطقه می‌بخشد.

علی‌رغم این موقعیت ویژه، منطقه قفقاز با انواع تهدیدات و مشکلات بزرگی همچون قوم‌گرایی، ملی‌گرایی افراطی، جدائی‌طلبی، اختلافات مرزی، نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی عدم وجود ساختارهای مستحکم قانونی، مناقشات منطقه‌ای از قبیل اختلافات قره‌باغ، آذربایجان و ارمنستان مواجه بوده است.

متعاقب فروپاشی شوروی سابق و پیدایش کشورهای جدید در آسیای مرکزی و قفقاز شرایط امنیتی و سیاسی خاصی در منطقه پدیدار گشت که تا قبل از استقلال این کشورها وجود نداشت. آسیای مرکزی و قفقاز در دوره شوروی مناطقی کاملاً بسته برای جهان خارج بودند و در معادلات قدرت‌های جهانی مستقیماً نقشی نداشتند. اما پس از دوران شوروی سابق این کشورها با هویت جدید خود در معادلات سیاسی در منطقه ظاهر شده و با توجه به شرایط منطقه و جهانی برای حفظ استقلال و امنیت خود و یافتن جایگاه خود در معادلات امنیتی منطقه تلاش نمودند.

در دهه اول استقلال این کشورها الزاماً پیامدهای ناشی از استقلال و شرایط اولیه استقلال را تجربه نمودند و در همین راستا یکی از چالش‌های این کشورها در حوزه امنیت و همچنین اقتصاد بر رفع نیازمندی‌ها و مشکلات اقتصادی بویژه در حوزه انرژی متمرکز بوده است. در همین راستا علی‌رغم شکل گرفتن سازمان‌ها و نهادهای مختلف جهت همکاری‌های منطقه‌ای در عرصه‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی و امنیتی لیکن تاکنون ساختار یگانه‌ای که بتواند از سویی تمامی کشورهای منطقه را در برگیرد و از سوی دیگر مسائل مربوط به امنیت، اقتصاد و سیاست را در منطقه به گونه‌ای اساسی مورد توجه قرار دهد هنوز تشکیل نشده است. گسترش روابط با همسایگان و توسعه همکاری‌های منطقه‌ای یکی از اهداف کلی و اولویت اساسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. در چارچوب پی‌گیری سیاست است که گسترش و تعمیق روابط با هر یک از کشورهای حوزه قفقاز از جایگاه ویژه‌ای در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. جمهوری اسلامی ایران با برخورداری از موقعیت ژئوپولیتیکی بسیار ممتاز خود می‌تواند در راستای توسعه کشورهای منطقه نقش اساسی ایفا نماید. شبکه راه‌های ارتباطی زمینی، دریایی، هوایی و ریلی و اتصال آنها به شبکه کشورهای منطقه، برخورداری از بنادر و تاسیسات مربوطه در

شمال و جنوب کشور سیاست‌ها و اقدامات مثبت ایران در راستای تحکیم صلح و ثبات در منطقه و رویکرد مبتنی بر تعامل و تفاهم سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در این منطقه از جمله ابزارها و امکانات مناسب کشورهای منطقه قفقاز برای دستیابی به رشد و توسعه و تثبیت امنیت به شمار می‌رود. موقعیت ممتاز جمهوری اسلامی ایران که بین دو منطقه دارنده ذخایر عظیم نفت و گاز در شمال و جنوب قرار گرفته است که این وضعیت شرایط خاص ژئواکونومیک برای ایران ایجاد نموده است.

بر این اساس نقش جمهوری اسلامی ایران در تولید، انتقال و صادرات انرژی حائز اهمیت فراوانی است با عنایت به ظرفیت‌ها و امکانات مذکور و در پرتو سیاست کمک به رشد و شکوفایی اقتصادی و تحکیم صلح و ثبات در منطقه جمهوری اسلامی ایران اقدامات موثری با هر یک از کشورهای حوزه قفقاز انجام داده و برنامه‌های دیگری نیز در دستور کار دارد. این اقدامات نقش مهمی در تحکیم استقلال امنیت کشورهای منطقه و تامین امنیت انرژی این کشور می‌تواند ایفاد نماید.

سواپ نفت کشورهای ساحلی دریای خزر از طریق بنادر شمالی ایران در دریای خزر، احداث دو خط لوله گاز ایران به ارمنستان و نخجوان، اتصال شبکه‌های برق ایران به کشورهای حوزه قفقاز و تبادل انرژی برق، مشارکت در تاسیس و راه‌اندازی کریدور حمل و نقل شمال - جنوب و حمایت از عضویت کشورهای حوزه قفقاز در این کریدور، احداث و تقویت شبکه فیبر نوری با کشورهای منطقه، ساخت پالایشگاه با مشارکت روسیه - ارمنستان از جمله این اقدامات است.

حفظ امنیت، صلح و ثبات در آسیای مرکزی و قفقاز تامین‌کننده منافع کلیه کشورهای ذینفع و همسایه این منطقه است. رویکرد جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک قدرت بزرگ منطقه‌ای نسبت به تحولات این منطقه همواره موضعی مثبت و اصولی بوده است و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از بدو استقلال این کشورها در همین راستا طراحی و اجرا شده است. نقش تعیین‌کننده جمهوری اسلامی ایران در برقراری صلح و ثبات و استقرار دولت جدید در افغانستان، کوشش‌های بی‌دریغ در برقراری آتش بس و انجام گفتگو میان طرفین درگیر در مناقشه قره باغ با رعایت اصل بیطرفی در سال‌های اولیه بروز این بحران، تلاش‌های موفقیت‌آمیز برای برقراری صلح در تاجیکستان، دعوت از طرفین مناقشه چچن و آبخازیا جهت حل و فصل مسالمت‌آمیز این بحران، کمک به استقرار دولت

جدید در عراق اشغال شده همگی نمونه‌ای از سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران بر مدار گفتگو، تفاهم و همکاری در جهت برقراری و تحکیم امنیت ثبات و صلح در منطقه محسوب می‌گردد.

جمهوری اسلامی ایران معتقد است با توجه به پیچیدگی بحرانهای موجود در منطقه سپردن نقش بیشتر به این کشورها در جهت روند تامین امنیت باعث تقویت و ثبات داخلی آنها خواهد شد. بر همین اساس جمهوری اسلامی ایران اعتقاد دارد تحکیم امنیت و تثبیت منافع منطقه‌ای فارغ از مداخلات و قدرت‌های فرامنطقه‌ای هدفی خردمندانه و واقع بینانه است چرا که قدرت‌های فرامنطقه‌ای به منافع فوری خود می‌اندیشند در حالیکه منافع منطقه‌ای کشورها همیشگی و دائمی می‌باشند. بنابراین جمهوری اسلامی ایران همواره بر همکاری درون منطقه‌ای به عنوان بهترین مکانیزم حفظ صلح و ثبات در منطقه تاکید ورزیده و در این راستا افزایش نظامی‌گری در منطقه را به نفع مردم منطقه نمی‌داند.

بار دیگر ضمن تاکید بر لزوم ادامه رایزنی‌های مستمر درخصوص مسائل منطقه‌ای با کشورهای مهم منطقه قفقاز به منظور جلوگیری از فرصت طلبی قدرت‌های فرا منطقه‌ای، آمادگی خود را جهت از سرگیری تلاش‌های میانجیگرانه برای حل و فصل مسالمت آمیز مناقشه قره باغ با توجه به نقش بیطرفانه خود و کمک به میانجیگران بین‌المللی برای برقراری صلح و ثبات و توسعه و شکوفایی اقتصاد منطقه‌ای اعلام می‌نماید.

سفارت جمهوری اسلامی ایران - ایروان